

feljegyzések, levelek és táviratok, amelyeket a polgárháború véres napjaiban, tengernyi munka közepette írt vagy küldött. Az OK(B)P programtervezetének készítése közben küldött például táviratot az Orjol Kormányzósági Végrehajtó Tanácsnak, hogy helyezték szabadlábba a letartóztatott Ivan Volnij irodalmárt, Gorkij barátját. A kötetben az I. oroszországi iskolán kívüli oktatási kongresszuson elmondott beszéde szomszédságában egy feljegyzést találunk Kamenyev részére, hogy a Moszkvába érkező Gorkij számára biztosítsanak tűzfát. 1920-ban levelet írt Lunacsarszkijnak a nagy orosz szótár elkészítése ügyében, kitérve arra is, hogy a szerkesztést végző 30 tudós katonai fejadagot biztosítsanak. Volt ideje arra, hogy levelet írjon a Petrográdi Szovjethez, mert úgy értesült, hogy Plehanov sírját elhanyagolták, s méltatlankodó feljegyzést írt Buharinnak amiatt, hogy a Pravda „mi-

nek közöl olyan butaságokat, mint amilyen Pletnyovnak ez a tudós és divatos kifejezésekkel nagyképűsködő tárcája? A szerzőnek nem a „proletár” tudományt kell tanulnia, hanem egyszerűen tanulnia kell” — írja Lenin a csípőshangú feljegyzésben.

A kötetbe belekerült néhány olyan munka is, amelyeknek nincs kapcsolata a gyűjtemény témájával, de — az előző szerint — hozzásegítenek Lenin módszertani elveinek megértéséhez. (Pl. „A marxizmus három forrása és három alkotórésze, s néhány más munka és szemelvény.) Az elgondolás helyessége, a válogatás ilyen jellegű kitágítása vitatható.

A fontos kézikönyvtári kötetben az íráskor kronológiai sorrendet követnek, és magyarázó jegyzetekkel és névmutatóval egészültek ki. (Kossut, 564 l. 30 Ft)

Gönczi Imre

A MAGYAR FORRADALMI MUNKÁSMOZGALOM TÖRTÉNETE I.

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának Párttörténeti Intézete régóta érezhető hiány megszüntetésére vállalkozott „A magyar forradalmi munkásmozgalmak története” megírásával és kiadatásával. A két kötetre tervezett mű első kötete a magyar munkásmozgalmak kezdeti lépéseitől, az 1848—1849-es polgári forradalomtól és szabadságharcától kezdve 1919-ig, a Tanácsköztársaság megdöntéséig ad rendszeres és összefüggő áttekintést a magyar munkásmozgalmak kialakulásáról, fejlődéséről és harcairól.

A kötet öt főrészből, részletes időrendi táblázattal és bő illusztrációs anyaggal kiegészítve ad képet a tárgyalt korról. Az első rész a magyar szocialista munkásmozgalmak kezdetét és fejlődését ismerteti a XIX. század második felében. A második rész az 1900—1914-ig terjedő korszakot tekintti át, amikor Magyarországon is kifejlődik a monopolkapitalizmus, élesedik az osztályharc, a munkásmozgalmak főfeladatává a forradalmi harcra való felkészülés, és a harc győzelemre vezetésére alkalmas forradalmi munkáspárt megteremtése válik. Ilyen szempontból foglalkozik a szociáldemokrata mozgalom erősödésével, a baloldali ellenzék kialakulásával, és az első világháborút megelőző évek élesedő politikai harcival. A harmadik rész az első világháború kirobbanásától 1918 októberéig veszi

számba a magyar munkásosztály háborúellenes mozgalmait, a baloldali ellenzék aktivizálódását, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmének hatását, a forradalmi válság érlelődését és a Szociáldemokrata Pártnak a forradalom előestéjén folytatott politikáját. A negyedik rész az 1918 októberétől 1919 márciusáig terjedő eseményeket: a polgári demokratikus forradalmat, a Kommunisták Magyarországi Pártjának megalakulását és a szocialista forradalomért vívott harcát, majd a szocialista forradalom győzelmének közvetlen előzményeit foglalja össze. Az ötödik rész pedig a Tanácsköztársaság 133 napjának eseményeit és problémáit, a szocialista forradalom győzelmét, a szocialista építés és a forradalmi honvédelem megszervezését, a párt helyzetét és harcait, az ellenforradalom aknamunkáját és a tanács hatalom megdöntését ismerteti, végezetül pedig összefoglaló értékelést ad a Tanácsköztársaság történelmi jelentőségéről és tanulságairól.

Az egyes részekben belül következetesen érvényesül az a törekvés, hogy a magyarországi állapotokat és a magyar munkásmozgalmak harcait ne elszigetelten, hanem az általános nemzetközi helyzettel és a munkásmozgalmak nemzetközi fejlődésével és problémáival összefüggésben ábrázolja.

A hiányt pótló mű jelentőségét csak fokozza az a tény, hogy a témáról eddig rendelkezésre álló régebbi irodalom jórésze a dogmatikus korszak torzításai következtében nemcsak szemléleti, hanem tárgyi vonatkozásban sem ad mindig hű képet a magyar munkásmozgalmak egyes szakaszairól és eseményeiről. Sőt, még az olyan újabb keletű, helyes szemléletű mű sem mentes a tévedésektől, mint a MTA Történettudományi Intézete gondozásában 1964-ben megjelent „Magyarország története”, amely pl. a Forradalmi Szocialisták 1918. november 16-i röpiratát a Magyarországi Szocialista Párt és a Forradalmi Kormányzótanács 1919. március 21-i kiáltványaként publikálja.

A most megjelent mű szerkesztő bizottságát szemmelláthatóan az a cél vezette, hogy tudományos igényességgel, de mégis népszerű, közérthető formában, a történeti hűségnek megfelelő, torzításmentes képet adjon a magyar munkásmozgalmak fejlődéséről, hogy a kiadványt minél szélesebb rétegek forgathassák haszonnal, s ugyanakkor a különböző oktatási formák keretében tanuló emberek igényeit is kielégítse. Ezt a célt azonban csak részben sikerült megvalósítani. A hasznos és hiánypótló műnek ugyanis erői és értékei mellett hibái is vannak.

Legfőbb hibája a nagy anyag viszonylag kis terjedelemre való összesűritésé-

ből adódó túlzott tömörség, az adatok, nevek és események szinte már felsorolásszerű zsúfolása, amely a korszak történetében járatlanabb emberek számára nehéz feladattá teszi az események világos megértését és elsajátítását. Igaz, hogy bizonyos esetekben igyekszik a könyv a közérthetőséget egyes fogalmak magyarázatával megkönnyíteni, ebben azonban nem következetes. Mindenki számára érthető módon meghatározza pl., hogy mi a monopolkapitalizmus, más hasonlóan fontos fogalmakat és eseményeket azonban csak megemlíti, de egyáltalán nem világítja meg azok lényegét. Az ebből adódó hiányosságok részben áthidalhatók lettek volna azzal, ha akár fejezetenként, akár a könyv végén bibliográfiai tájékoztató is lenne az egyes korszakok és a főbb elvi kérdések irodalmáról, ez azonban hiányzik. Hasznos lenne a második kötetben való pótlása.

Az említett hibáknál azonban sokkal fontosabbak és jellemzőbbek a könyv erői. Mindenekelőtt eszmei megalapozottsága és szilárdsága, történeti hűsége és könnyen áttekinthető szerkezeti felépítése. Haszonnal forgathatják mindazok, akik a magyar munkásmozgalmak történetéről hiteles képet akarnak kapni. (Kossuth, 278 l. 20 Ft)

(K. I.)

KÉPESSY JÓZSEF: 228 ARANYÉREM

A címben szereplő 228 aranyérmét az eddig megrendezett hét atlétikai Európa-bajnokságon adták a győzteseknek. Az atlétikai Európa-bajnokságok megszületésében Magyarországnak oroszlanrésze volt: magyar kezdeményezésre 1934-ben Budapesten határozták el a versenysorozat kiírását és dolgozták ki szabályzatát. Az első Európa-bajnokságot 1934-ben Torinóban rendezték, és ettől kezdve minden négy évben — a két olimpia közötti időszak felében — került sor a továbbiakra: 1938-ban Párizs, 1946-ban Osló, 1950-ben Brüsszel, 1954-ben Bern, 1958-ban Stockholm, 1962-ben Belgrád fogadta Európa legjobb atlétáit. Az atlétanők számára 1938-ban Bécsben rendezték meg az első Európa-bajnokságot, a későbbi vetélkedéseken azonban már mindig együtt szerepeltek a férfiak és a nők

Képessey József, az ismert sportújságíró könyve azért is időszerű, mert az idén augusztus 30. és szeptember 4. között Budapest lesz a színhelye az Európa-bajnokságnak. A szerző többnyire saját emlékei és a korabeli tudósítások alapján eleveníti fel a nagy versenyek legizgalmasabb mozzanatait. Több esetben azonban megszólaltatja az egykori események hőseit is, a tünékeny idő távolából az ő emlékeik idézik fel leghitelesebben egy-egy nagy verseny hangulatát, atmoszféráját.

A kötetet gazdag adatanyaga a kézikönyvek sorába emeli. Bizonyára szívesen forgatják majd az olvasók a budapesti EB idején: táblázatai, különböző keresztmetszetű összeállításai miatt ott a helye minden felnőtt- és gyermekkönyvtár kézikönyvtárában. (Sport, 197 l. 24,50 Ft)

Gerő Gyula